

Садуакасова Дана Жауынгеровна
Қазақ тілі Т2 мұғалім-сарапшы
“International Steppe School of Astana by NIS”
ДИАЛОГТІК ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ АУЫЗЕКІ СӨЙЛЕУ
ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ (ACTION RESEARCH)

Аңдатпа

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін дамыту тілдік пәндерді оқытудың маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Әсіресе оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын қалыптастыру олардың өз ойын еркін жеткізуіне, пікір алмасуына және оқу үдерісіне белсенді қатысуына мүмкіндік береді. Дегенмен сабақта оқушылардың көпшілігі ысқа жауап берумен шектелетіні немесе өз ойын толық әрі жүйелі жеткізуде қиындықтарға тап болатыны байқалады. Бұл жағдай оқушылардың сөздік қоры болғанымен, оны нақты коммуникативтік жағдаяттарда тиімді қолдану дағдыларының жеткіліксіз қалыптасқанын көрсетеді.

Осыған байланысты бұл зерттеу жұмысы диалогтік оқыту әдістері арқылы оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту мүмкіндіктерін анықтауға бағытталған. Зерттеу барысында іс-әрекетті зерттеу (Action Research) әдіснамасы қолданылды. Зерттеу үдерісінде сабақ барысында диалогтік оқыту элементтері, жұптық және топтық жұмыс, сұрақ-жауап, рөлдік ойын және визуализация сияқты белсенді оқыту стратегиялары жүйелі түрде қолданылды. Оқушылардың сабақтағы белсенділігі, өз ойын толық жеткізуі, диалогқа қатысу деңгейі және пікір алмасу дағдыларын бақылау, талдау, рефлексия әдістері арқылы бағаланды.

Зерттеу нәтижелері диалогтік оқыту тәсілдерін жүйелі қолдану оқушылардың ауызекі сөйлеу белсенділігін арттыруға және олардың коммуникативтік дағдыларын дамытуға оң әсер ететінін көрсетті. Сабақ барысында оқушылардың диалогқа қатысу деңгейі артты, өз ойын толық сөйлемдермен жеткізу қабілеті жақсарды. Зерттеу нәтижелері диалогтік оқыту тілдік пәндерді оқытуда тиімді педагогикалық тәсіл ретінде қолдануға болатындығын дәлелдейді.

Кілт сөздер: диалогтік оқыту, ауызекі сөйлеу дағдылары, коммуникативтік құзыреттілік, айтылым дағдысы, іс-әрекетті зерттеу (Action Research), тілдік өзара әрекет.

Ақтуалдылық және мәселенің негізделуі

Қазіргі білім беру жүйесі оқушылардың тек білім алуымен ғана шектелмей, олардың функционалдық сауаттылығын, сыни ойлауын және коммуникативтік дағдыларын дамытуға бағытталған. Әсіресе тілдік пәндерді оқыту барысында оқушылардың ауызша сөйлеу дағдыларын дамыту маңызды орын алады. Оқушылардың өз ойын еркін жеткізе білуі, пікір алмасуы және диалогқа қатысуы олардың тілдік құзыреттілігінің маңызды көрсеткіштерінің бірі болып саналады. Диалогтік оқыту оқушылардың өзара әрекеттесуіне негізделген педагогикалық тәсіл болып табылады. Александр (2008) диалогтік оқытуды сыныптағы тиімді қарым-қатынас пен ойлау мәдениетін дамытуға мүмкіндік беретін әдіс ретінде сипаттайды. Сонымен қатар Мерсер мен Литтлтон (2007) диалог арқылы оқушылардың танымдық және тілдік дамуы жүзеге асатынын атап көрсетеді. Бұл тәсіл бойынша оқушылар бір-бірімен пікір алмасып, сұрақтар қойып, өз ойын дәлелдеу арқылы білімді бірлесіп құрастырады.

Дегенмен мектеп тәжірибесінде жүргізілген бақылаулар көптеген оқушылардың сабақ барысында қысқа жауап берумен шектелетінін немесе өз ойын толық әрі жүйелі жеткізуде қиындықтарға кездесетінін көрсетеді. Әсіресе 5-сынып оқушылары жаңа тілдік құрылымдарды қолдану кезінде сенімсіздік танытып, диалогқа белсенді қатыса бермейді. Бұл оқушылардың сөздік қоры жеткілікті болғанымен, оны нақты тілдік жағдаяттарда қолдану дағдыларының жеткіліксіз қалыптасқанын көрсетеді.

Өз педагогикалық тәжірибемде осы мәселені байқай отырып, оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамытуда диалогтік оқыту тәсілдерін қолданудың тиімділігін зерттеу қажеттілігін байқадым. Диалогтік оқыту оқушылардың бір-бірімен пікір алмасуына, сұрақ қоюына, жауап беруіне және өз ойын дәлелдеп айтуына мүмкіндік береді. Осыған байланысты бұл зерттеу жұмысы диалогтік оқыту арқылы оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту мүмкіндіктерін анықтауға бағытталды.

Зерттеудің мақсаты:

Диалогтік оқыту әдістерін қолдану арқылы оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту мүмкіндіктерін анықтау және оның оқу үдерісіне әсерін зерттеу.

Зерттеу сұрақтары:

1. Диалогтік оқыту тәсілдерін сабақта жүйелі қолдану оқушылардың ауызекі сөйлеу белсенділігіне қалай әсер етеді?
2. Диалогтік оқыту арқылы оқушылардың өз ойын толық және байланысты сөйлемдермен жеткізу дағдылары қалай өзгереді?
3. Сабақ барысында қолданылған диалогтік оқыту стратегиялары оқушылардың коммуникативтік белсенділігін арттыруға қаншалықты ықпал етеді?

Теориялық негіздер

Бұл зерттеу оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамытуға бағытталған диалогтік оқыту тәсілінің мүмкіндіктерін қарастыруға негізделеді. Зерттеудің теориялық негізінде коммуникативтік бағыттағы оқыту, диалогтік өзара әрекет және оқушының белсенді қатысуына негізделген педагогикалық ұстанымдар алынды. Қазіргі білім беру үдерісінде оқушы тек білімді қабылдаушы емес, білімді бірлесіп құрастырушы тұлға ретінде қарастырылады. Сондықтан сабақ барысында оқушылардың өзара пікір алмасуы, сұрақ қоюы, жауап беруі және бірлескен талқылауға қатысуы олардың тілдік дағдыларын дамытуға маңызды ықпал етеді.

Бұл зерттеуде негізгі ұғымдар ретінде **диалогтік оқыту, ауызекі сөйлеу дағдылары** және **коммуникативтік құзыреттілік** қарастырылды. Диалогтік оқыту – оқушылардың өзара сөйлесуі, пікір алмасуы және бірлескен талқылауы арқылы білімді меңгеруіне мүмкіндік беретін оқыту тәсілі. Ал ауызекі сөйлеу дағдылары оқушылардың өз ойын түсінікті, жүйелі және байланысты түрде жеткізу қабілетін білдіреді. Коммуникативтік құзыреттілік оқушының тілдік білімін нақты қарым-қатынас жағдайында тиімді қолдана алуымен сипатталады.

Өз тәжірибемде оқушылардың ауызекі сөйлеу белсенділігін арттыру үшін диалогтік оқытудың элементтерін қолдану маңызды деп есептеймін. Себебі диалогтік оқыту барысында оқушылар бір-бірімен сөйлеседі, сұрақтар қояды, жауап береді және өз пікірін білдіреді. Бұл үдеріс олардың сөйлеу белсенділігін арттырып қана қоймай, тілдік бірліктерді нақты қарым-қатынас жағдайында қолдануына мүмкіндік береді.

Осы зерттеуде диалогтік оқыту тәсілдерін қолдану арқылы оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту мүмкіндіктері қарастырылды. Зерттеу іс-әрекетті зерттеу (Action Research) әдіснамасына негізделіп, сабақ барысында қолданылған тәсілдер оқушылардың сөйлеу белсенділігіне қалай әсер ететінін анықтауға бағытталды. Бұл тәсіл менің тәжірибемді талдауға және оқыту үдерісін жетілдіруге мүмкіндік береді.

Зерттеу әдістемесі (Методология)

Бұл зерттеу жұмысы іс-әрекетті зерттеу (Action Research) әдіснамасына негізделіп жүргізілді. Іс-әрекетті зерттеу мұғалімнің өз тәжірибесін талдау, оны жетілдіру және оқу үдерісіндегі нақты мәселелерді шешуге бағытталған зерттеу тәсілі болып табылады. Зерттеу барысында диалогтік оқыту әдістерін қолдану арқылы оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту мүмкіндіктері қарастырылды.

Зерттеу жұмысы мен сабақ беретін мектептің 5-сынып оқушылары арасында жүргізілді. Қатысушыларды таңдау барысында олардың сабақтағы белсенділігі, жауап беру ерекшеліктері және ауызекі сөйлеу деңгейі ескерілді. Зерттеуге қатысқан оқушылардың дербес мәліметтері құпия сақталды және зерттеу барысында этикалық қағидалар толық сақталды. Оқушылар мен олардың ата-аналарына зерттеудің мақсаты түсіндіріліп, алынған мәліметтер тек ғылыми тұрғыдан талдау мақсатында пайдаланылды.

Зерттеу үдерісінде деректерді жинаудың бірнеше әдістері қолданылды. Олар: сабақтағы бақылау, оқушылардың жауаптарын талдау, оқушылардың сөйлеу белсенділігін бақылау, сабақ соңындағы рефлексия және менің зерттеу күнделігім. Сонымен қатар диалогтік оқыту элементтері қолданылған сабақтар барысында оқушылардың өз ойын толық жеткізуі, диалогқа қатысуы және пікір білдіру деңгейі талданды. Жиналған деректер салыстырмалы талдау және педагогикалық рефлексия арқылы өңделді.

Зерттеу іс-әрекетті зерттеу әдіснамасына сәйкес бірнеше кезең бойынша жүзеге асырылды. **Бірінші кезең** – жоспарлау (planning) кезеңі. Бұл кезеңде зерттеу мәселесі анықталып, зерттеу

сұрақтары қойылды және сабақ барысында қолданылатын диалогтік оқыту стратегиялары жоспарланды.

Екінші кезең – әрекет (action) кезеңі. Бұл кезеңде жоспарланған әдіс-тәсілдер сабақ барысында жүзеге асырылды. Сабақтарда жұптық және топтық жұмыс, сұрақ-жауап, рөлдік ойын, пікір алмасу сияқты диалогтік оқыту элементтері қолданылды.

Үшінші кезең – талдау (analysis) кезеңі. Бұл кезеңде сабақ барысында жиналған деректер талданып, оқушылардың ауызекі сөйлеу белсенділігі мен коммуникативтік дағдыларындағы өзгерістер анықталды.

Төртінші кезең – рефлексия (reflection) кезеңі. Бұл кезеңде жүргізілген әрекеттердің тиімділігі бағаланып, келесі сабақтарда қолданылатын педагогикалық тәсілдерге түзетулер енгізілді.

Осылайша, іс-әрекетті зерттеу циклі «жоспарлау – әрекет – талдау – рефлексия» кезеңдері арқылы жүзеге асырылып, оқыту тәжірибесін жетілдіруге және оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамытуға бағытталды.

Зерттеу барысы (жүзеге асыру)

Бұл зерттеу жұмысы іс-әрекетті зерттеу (Action Research) әдіснамасына негізделіп жүргізілді. Іс-әрекетті зерттеу мұғалімнің өз тәжірибесін талдау, оны жетілдіру және оқу үдерісіндегі нақты мәселелерді шешуге бағытталған зерттеу тәсілі болып табылады.

Зерттеу Астана қаласындағы *International Steppe School of Astana by NIS* мектебінің 5 «С» сыныбында жүргізілді. Зерттеуге 22 оқушы қатысты. Қатысушыларды таңдау барысында олардың сабақтағы белсенділігі, жауап беру ерекшеліктері және ауызекі сөйлеу деңгейі ескерілді.

Зерттеу барысында оқушылардың жеке деректері құпия сақталды және барлық этикалық қағидалар сақталды. Оқушылар мен олардың ата-аналарына зерттеудің мақсаты түсіндіріліп, жиналған мәліметтер тек педагогикалық талдау және ғылыми зерттеу мақсатында қолданылды.

Зерттеу үдерісінде деректерді жинаудың бірнеше әдістері қолданылды. Олар:

- сабақтағы бақылау
- оқушылардың ауызша жауаптарын талдау
- оқушылардың сөйлеу белсенділігін бақылау
- сабақ соңындағы рефлексия
- мұғалімнің зерттеу күнделігі

Жиналған деректер салыстырмалы талдау және педагогикалық рефлексия арқылы өңделді.

Бұл зерттеу іс-әрекетті зерттеу (Action Research) тәсіліне сәйкес бірнеше кезеңнен тұратын циклдік үдеріс арқылы жүзеге асырылды. Зерттеу барысында «жоспарлау – әрекет – бақылау – талдау – рефлексия» кезеңдері жүйелі түрде жүргізіліп, әр цикл нәтижелері келесі әрекеттерді жоспарлауға негіз болды. Бұл тәсіл енгізілген өзгерістердің тиімділігін кезең-кезеңімен бақылауға және оқыту үдерісін жетілдіруге мүмкіндік берді.

Зерттеудің бастапқы кезеңінде сабақ барысында байқалған негізгі мәселе – оқушылардың ауызекі сөйлеу белсенділігінің төмендігі және жауаптардың көбіне қысқа әрі толық емес болуы анықталды. Осы мәселені шешу мақсатында диалогтік оқыту тәсілдерін сабаққа жүйелі енгізу туралы шешім қабылданды. Жоспарлау барысында сабақ құрылымына жұптық және топтық талқылау, сұрақ-жауап, рөлдік ойын, пікір алмасу сияқты диалогтік әрекеттерді енгізу жоспарланды. Сонымен қатар оқушылардың өз ойын толық сөйлемдер арқылы жеткізуіне көмектесетін тірек сөздер мен сөйлеу үлгілерін қолдану қарастырылды.

Бұл кезеңде жоспарланған өзгерістер сабақ барысында жүзеге асырылды. Сабақтарда оқушылардың өзара сөйлесуіне мүмкіндік беретін тапсырмалар берілді. Оқушылар жұптық және топтық жұмыстар арқылы пікір алмасып, сұрақтар қойып, жауап беріп, өз ойларын дәлелдеуге тырысты. Рөлдік ойындар мен диалог құру тапсырмалары арқылы оқушылардың сөйлеу белсенділігін арттыруға бағытталған жағдайлар ұйымдастырылды. Мұғалімнің рөлі оқушылардың өзара қарым-қатынасын қолдау және бағыт беру болды.

Әр сабақ барысында оқушылардың диалогқа қатысу белсенділігі, өз ойын жеткізу деңгейі және толық сөйлемдер қолдану жиілігі бақылауға алынды. Бақылау нәтижелері мұғалімнің зерттеу

жазбаларында тіркеліп, сабақ барысында оқушылардың өзара сөйлесу белсенділігі мен қатысу деңгейіндегі өзгерістер жүйелі түрде белгіленіп отырды.

Жиналған деректерді талдау барысында диалогтік тапсырмаларды қолдану оқушылардың сабақтағы белсенділігін арттыруға ықпал еткені байқалды. Кейбір оқушылар алғашқы сабақтарда қысқа жауаптармен шектелгенімен, біртіндеп өз ойын толық жеткізуге талпыныс жасай бастады. Сонымен қатар оқушылардың бір-бірінің пікірін тыңдауы және жауап беруі жиілей түсті.

Бірінші цикл нәтижелерін талдау келесі сабақтарды жоспарлауға әсер етті. Оқушыларға сөйлеуді жеңілдететін тірек сөздер мен сөйлем үлгілерін көбірек қолдану, тапсырмаларды оқушылардың тілдік деңгейіне сәйкес бейімдеу және диалогтік әрекеттердің санын арттыру қажет екені анықталды. Осы қорытындылар негізінде келесі циклде тапсырмалар жетілдіріліп, оқушылардың ауызекі сөйлеу белсенділігін арттыруға бағытталған әдістер одан әрі жүйелі қолданылды.

Осылайша, зерттеу барысында енгізілген өзгерістер кезең-кезеңімен жүзеге асырылып, әр цикл нәтижелері келесі әрекеттерді жоспарлауға негіз болды. Бұл үдеріс оқыту тәжірибесін талдауға және диалогтік оқыту арқылы оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамытуға бағытталған тиімді педагогикалық шешімдер қабылдауға мүмкіндік берді.

Нәтижелер және негізгі қорытындылар

Жүргізілген зерттеу менің педагогикалық тәжірибемде диалогтік оқыту тәсілдерін жүйелі қолданудың оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларына қалай әсер ететінін анықтауға мүмкіндік берді. Зерттеу Астана қаласындағы International Steppe School of Astana by NIS мектебінің 5 «С» сыныбында жүргізілді. Зерттеуге 22 оқушы қатысты. Зерттеу барысында деректер сабақтағы бақылау нәтижелері, оқушылардың ауызша жауаптарын талдау және мұғалімнің рефлексиялық жазбалары арқылы жинақталды. Жиналған мәліметтерді салыстырмалы түрде талдау оқушылардың диалогқа қатысу деңгейінде және өз ойын толық жеткізу қабілетінде оң өзгерістер болғанын көрсетті.

Зерттеудің бастапқы кезеңінде 5 «С» сыныбындағы 25 оқушының басым бөлігі сұрақтарға қысқа жауап берумен шектеліп, көбіне бір немесе екі сөзбен жауап беретіндігі байқалды. Сонымен қатар толық сөйлемдер қолдану сирек кездесіп, оқушылардың бір-бірімен пікір алмасу белсенділігі төмен деңгейде болды. Кейбір оқушылар диалогқа қатысу кезінде сенімсіздік танытып, өз ойын жеткізуде қиындықтарға тап болды.

Сабақ барысында диалогтік оқыту элементтерін жүйелі қолдану оқушылардың сөйлеу белсенділігінің біртіндеп артуына ықпал етті. Жұптық және топтық талқылаулар кезінде оқушылар бір-бірімен пікір алмасып, сұрақтар қойып, жауап беруге белсендірек қатыса бастады. Сонымен қатар оқушылардың өз ойын толық әрі байланысты сөйлемдер арқылы жеткізуі жиілеп, диалогқа қатысу деңгейі артты.

Зерттеу барысында жүргізілген бақылау нәтижелері төмендегі көрсеткіштер арқылы талданды:

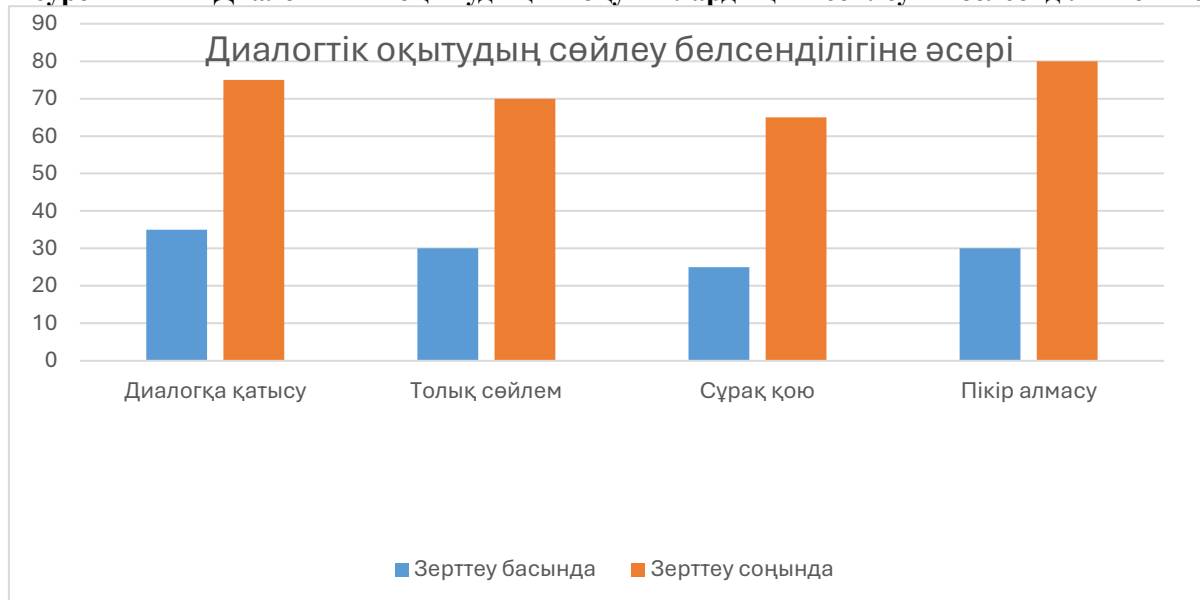
Көрсеткіш	Зерттеу басында	Зерттеу соңында
Диалогқа белсенді қатысатын оқушылар	35% (8 оқушы)	78% (17 оқушы)
Толық сөйлеммен жауап беру	30% (7 оқушы)	72% (16 оқушы)
Сұрақ қоя алу дағдысы	25% (6 оқушы)	65% (14 оқушы)
Пікір алмасуға қатысу	28% (6 оқушы)	70% (15 оқушы)

Кестеде көрсетілген мәліметтер диалогтік оқыту тәсілдерін жүйелі қолдану 5 «С» сыныбы оқушыларының коммуникативтік белсенділігін арттыруға айтарлықтай ықпал еткенін көрсетті. Әсіресе жұптық және топтық жұмыс, пікір алмасу және рөлдік ойын сияқты әдістер оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамытуда тиімді болғаны байқалды.

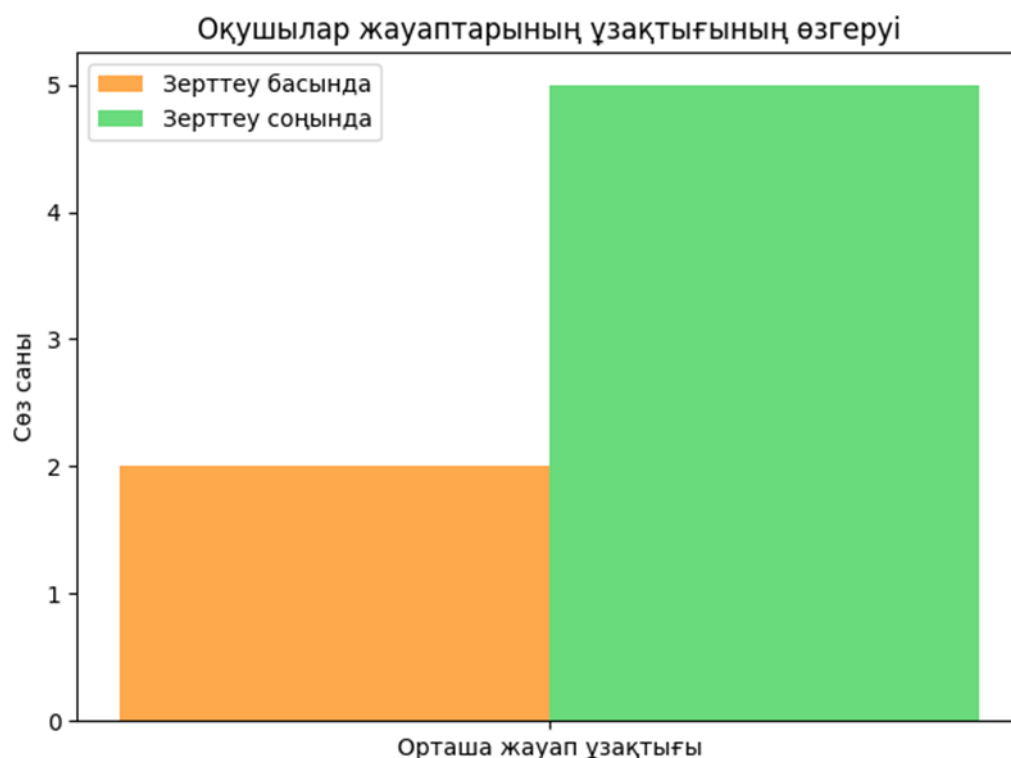
Зерттеу барысында кейбір қиындықтар да кездесті. Алғашқы кезеңде кейбір оқушылар диалогқа қатысу кезінде сенімсіздік танытып, өз ойын толық жеткізуде қиналды. Сонымен қатар сабақ уақытының шектеулі болуы барлық оқушының бірдей деңгейде сөйлеуіне мүмкіндік бермеген жағдайлар да байқалды. Дегенмен диалогтік тапсырмалар жүйелі түрде қолданылған сайын оқушылардың сенімділігі артып, олардың сөйлеу белсенділігі біртіндеп жақсарды.

Жалпы алғанда, жүргізілген зерттеу нәтижелері менің педагогикалық тәжірибемде диалогтік оқыту тәсілдерін сабақ барысында жүйелі қолдану 5 «С» сыныбы оқушыларының ауызекі сөйлеу дағдыларын дамытуға және олардың коммуникативтік белсенділігін арттыруға тиімді әсер ететінін көрсетті. Бұл тәсілді сабақта тұрақты қолдану оқушылардың өз ойын толық, анық және байланысты түрде жеткізу қабілетін дамытуға мүмкіндік береді. Соның нәтижесінде оқу үдерісінің сапасы артып, оқушылардың сабаққа белсенді қатысуы күшейеді.

1-сурет – Диалогтік оқытудың оқушылардың сөйлеу белсенділігіне әсері

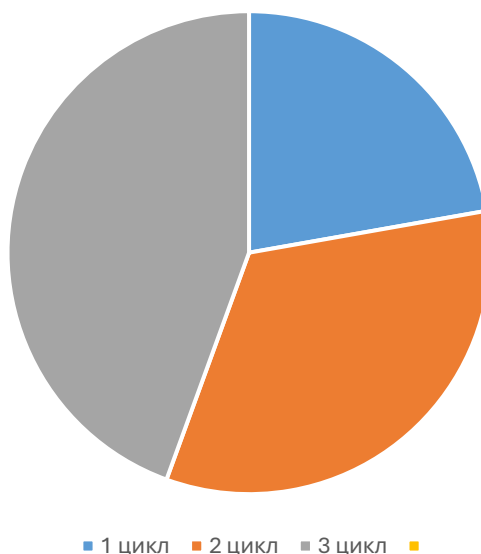

2-сурет – Оқушылар жауаптарының ұзақтығының өзгеруі

3-сурет – Action Research циклдары бойынша оқушылардың диалогқа қатысу динамикасы

Action Research циклдары бойынша прогресс

Практикалық ұсыныстар

Жүргізілген зерттеу нәтижелері диалогтік оқыту тәсілдері оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамытуға және олардың сабақтағы коммуникативтік белсенділігін арттыруға оң әсер ететінін көрсетті. Осыған байланысты алынған нәтижелерге сүйене отырып, білім беру тәжірибесін жетілдіруге бағытталған бірқатар практикалық ұсыныстар беруге болады.

Ең алдымен, сабақ барысында оқушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз ету үшін диалогтік оқыту элементтерін жүйелі түрде қолдану ұсынылады. Мұғалімдер сабақ құрылымына жұптық және топтық талқылау, пікір алмасу, рөлдік ойын, сұрақ-жауап сияқты тапсырмаларды енгізу арқылы оқушылардың өзара сөйлесуіне мүмкіндік жасауы қажет. Сонымен қатар оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамыту мақсатында тірек сөздер, сөйлем үлгілері және визуалды материалдар қолдану тиімді болып табылады. Сабақ соңында оқушылардың өз пікірін айтуына мүмкіндік беретін рефлексия кезеңін ұйымдастыру да олардың тілдік белсенділігін арттыруға көмектеседі.

Диалогтік оқыту тәсілдерін тиімді қолдану мақсатында мұғалімдер арасында тәжірибе алмасу жұмыстарын ұйымдастыру ұсынылады. Мысалы, ашық сабақтар өткізу, бірлескен сабақ талдауы, Lesson Study немесе кәсіби оқу қауымдастықтары аясында тәжірибе бөлісу мұғалімдердің кәсіби дамуына ықпал етеді. Сонымен қатар диалогтік оқыту әдістеріне арналған әдістемелік нұсқаулықтар мен оқу материалдарын әзірлеу және тарату да пайдалы болуы мүмкін.

Болашақта бұл зерттеуді басқа сынып деңгейлерінде немесе әртүрлі пәндер аясында жалғастыруға болады. Сонымен қатар диалогтік оқыту тәсілдерінің оқушылардың сыни ойлау, тыңдалым және жазылым дағдыларына әсерін зерттеу де маңызды бағыттардың бірі болып табылады. Зерттеу аясын кеңейту арқылы диалогтік оқытудың білім беру үдерісіндегі тиімділігін жан-жақты анықтауға мүмкіндік туады.

Осы ұсыныстарды оқу үдерісінде жүйелі қолдану оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамытуға, олардың сабаққа белсенді қатысуына және білім сапасының артуына ықпал етеді.

Қорытынды

Жүргізілген зерттеу диалогтік оқыту тәсілдерін сабақ барысында жүйелі қолдану оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамытуға оң әсер ететінін көрсетті. Зерттеу үдерісінде қолданылған педагогикалық стратегиялар оқушылардың сабақтағы белсенділігін арттырып, олардың диалогқа қатысуына, өз ойын толық әрі байланысты сөйлемдер арқылы жеткізуіне мүмкіндік берді. Осылайша зерттеу нәтижелері қойылған мақсатқа қол жеткізілгенін және диалогтік оқыту тәсілдерінің оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамытуға тиімді екенін дәлелдейді.

Зерттеудің негізгі құндылығы – оқыту тәжірибесін жетілдіруге бағытталған нақты педагогикалық тәсілдердің тиімділігін тәжірибе арқылы көрсетуде. Диалогтік оқыту элементтерін қолдану оқушылардың бір-бірімен өзара әрекеттесуін арттырып, олардың тілдік белсенділігін дамытуға жағдай жасайды. Сонымен қатар бұл тәсіл мұғалімнің оқытудағы рөлін өзгертіп,

оқушылардың өзара пікір алмасуына және бірлескен талқылау арқылы білімді меңгеруіне мүмкіндік береді.

Зерттеу барысында енгізілген өзгерістер оқушылардың сөйлеу белсенділігінің артуына және олардың өз ойын жеткізу сенімділігінің қалыптасуына ықпал етті. Бұл өзгерістердің тұрақтылығы диалогтік оқыту тәсілдерін сабақ барысында жүйелі қолдану арқылы қамтамасыз ету болды.

Алдағы уақытта бұл зерттеуді кеңейту арқылы диалогтік оқыту оқушылардың басқа да тілдік дағдыларына, соның ішінде тыңдалым, жазылым және сыни ойлау қабілеттеріне әсерін зерттеу маңызды бағыттардың бірі бола алады. Сонымен қатар зерттеу нәтижелерін әртүрлі сынып деңгейлерінде қолдану арқылы оның тиімділігін жан-жақты талдауға мүмкіндік береді.

Жалпы алғанда, бұл зерттеу диалогтік оқыту тәсілдерінің білім беру үдерісінде оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін дамытуда маңызды рөл атқаратынын көрсетті, оны оқу тәжірибесінде жүйелі қолданудың қажеттілігін айқындады.

Әдебиеттер тізімі

Alexander, R. (2008). *Towards dialogic teaching*.

Burns, A. (2010). *Doing action research in language teaching*.

Mercer, N., & Littleton, K. (2007). *Dialogue and children's thinking*.

Vygotsky, L. (1978). *Mind in society*.

Richards, J., & Rodgers, T. (2014). *Approaches and methods in language teaching*.

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі. (2022). Жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. Астана.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. (2020). Негізгі орта білім беру деңгейінің 5–9-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы. Астана.

Назарбаев Зияткерлік мектептері. (2017). Мұғалімге арналған нұсқаулық. Астана: НЗМ ДББҰ.

Мұқанова, Г. (2019). *Қазақ тілін оқыту әдістемесі*. Алматы: Қазақ университеті.

Сарбасова, Қ. (2018). *Коммуникативтік оқыту әдістемесі*. Алматы: Білім баспасы.